

11 Kastes selle vagusid
 ja pudendades selle mullapaniku.
 Vähapüskidega sa teed maad
 pehmeks
 ning õnnistad selle kasvva.
 12 Sa ehid aasta oma headusega
 ja su jäljed tilguvad õli.
 13 Rohtha vainud haljendavad
 ja kangud võotavad end
 ilutsemisega,
 14 nurmed rõivastavad
 lambakarjadesse

OLEVISTE PIIBLIKOO

PIIBEL RONGIAKNAST

TARKUSERAAMATUD VANAS TESTAMENDIS

Veljo Kaptein

TARKUSERAAMATUD

- IIOB
- PSALMID
- ÕPETUSSÕNAD
- KOGUJA
- ÜLEMLAUL

IIOB, אִיּוֹב

OLUKORD:

- Rikka, eduka ja vaga inimese murdumine eluraskustes, kaotused, häving, lein, valu, haiguse piin, surma ootus
- Uusimaa – ‘erets utz’, diasporaas elav juut?

AUTOR: TUNDMATU, KINDLASTI JUUT, ELIIHU? ENNE a. 900 e.Kr

OLULISED TEEMAD:

- IIOBI JUMALAKARTLIK ELU, SAATANA RÜNNAKUD 1:1-2:13
- IIOBI ENESEVAATLUSED, VAIDLUS SÕPRADEGA 3:1 -31:40
- ELIIHU KÕNED 32:1-37:24
- JUMALA KÕNETUSED 38:1-42:6
- EPILOOG 42:7-17

IIOB, אִיב

OLULISED PIIBLISALMID:

- „Jehoova on andnud ja Jehoova on võtnud: Jehoova nimi olgu kiidetud!“ li 1:20
- „Sa andsid mulle ellu ja osaduse ja su hoolitsus hoidis mu vaimu!“ li 10:12
- „Inimesel, naisest sündinul on lühikesed elupäevad ja palju tüli!“ li 14:1
- „Sest ma tean, et mu Lunastaja elab , ja tema jääb viimsena mu põrmu peale seisma!“ li 19:25

PSALMID, 'Tehilim', תהלים

OLUKORD: KUJUNEB IISRAELI AJALOOS MOOSESEST (PS 90) EKSIILI AJA LÕPUNI (PS 126) 1410-430.a e.Kr. u. 1000 aastat!

AUTORID: TAAVET (41), TAAVET/KORAH (31), AASAF (17), TAAVET/JT ANONÜÜMSED, TUNTUD-VÄHEMTUNTUD(JEDUTUUN, EETAN) - 44

OLULISED TEEMAD:

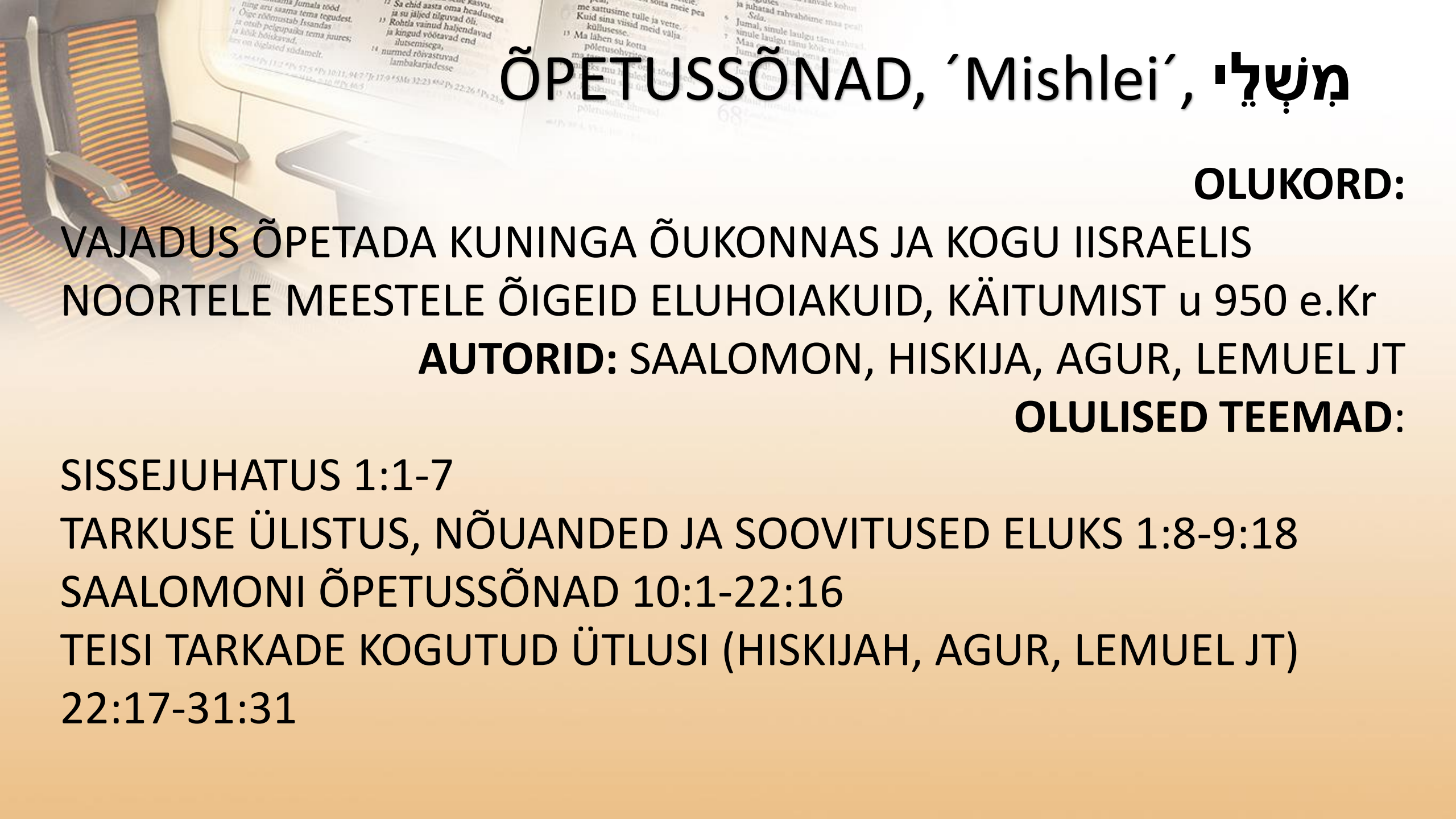
- JUMALALE PÜHENDUMINE, KIITUS, TÄNU- 96, 117, 118, 119,150
- PATUKAHETSUS – 32, 51
- LOOTUS HINGE SUREMATUSELE - 16:9-11;17:15; 49:16;73:24-26
- KURBUS IISRAELI SAATUSE PÄRAST – 104, 105, 106
- ÕIGLUSE IGATSUS, KÄTTEMAKS VAENLASTELE - 58,68,69,109
- MESSIA ETTEKUULUTUS PSALMIDES – 2:7 (MT 3:17); 8:6 (HE 2:8); 16:10 (AP); 16,22,45,72,110 JPT

PSALMID, 'Tehilim', תהלים

OLULISED PIIBLISALMID:

- „Jehoova on mu karjane, mul pole millestki puudust!“ Ps 23:1
- „Õnnis on see, kelle üleastumine on andeks antud, kelle patt on kinni kaetud!“ Ps 32:1
- „Otsekui hirv igatseb veeojade järele, nõnda igatseb minu hing sinu juurde Jumal!“ Ps 42:2
- „Loo mulle, Jumal, puhas süda ja uuenda mu sees kindel Vaim!“ Ps 51:12
- „Aga minu õnn on, et ma olen Jumalale ligi!“ Ps 73:28
- „Kuidas hoiab noor inimene oma teeraja selge? Kui ta seda peab Sinu sõna järgi!“ Ps 119:9
- „Kõik, kelledel on eluõhku, kiitku Jehoovat! Halleluja!“ Ps 150:6

ÕPETUSSÕNAD, 'Mishlei', מִשְׁלֵי

OLUKORD:

**VAJADUS ÕPETADA KUNINGA ÕUKONNAS JA KOGU IISRAELIS
NOORTELE MEESTELE ÕIGEID ELUHOIAKUID, KÄITUMIST u 950 e.Kr**

AUTORID: SAALOMON, HISKIJA, AGUR, LEMUEL JT

OLULISED TEEMAD:

SISSEJUHATUS 1:1-7

TARKUSE ÜLISTUS, NÕUANDED JA SOOVITUSED ELUKS 1:8-9:18

SAALOMONI ÕPETUSSÕNAD 10:1-22:16

TEISI TARKADE KOGUTUD ÜTLUSI (HISKIJAH, AGUR, LEMUEL JT)

22:17-31:31

ÕPETUSSÕNAD, 'Mishlei', מִשְׁלֵי

OLULISED PIIBLISALMID:

- „Jehoova kartus on tarkuse algus ja Kõigepühama tundmine on mõistus!“ Õp 9:10
- „Kus ei ole juhtimist, seal langeb rahvas, aga kus on palju nõuandjaid, seal on abi!“ Õp 11:14 (MOSSAD'i moto)
- „Hing, kes jagab õnnistust, kosub, ja kes kastab teisi, seda ennastki kastetakse!“ Õp 11:25
- „Kes oma põldu harib, sellel on leiba küllalt!“ Õp 12:11;28:19
- „Kuninga süda on Jehoova käes nagu veeojad: tema juhhib seda, kuhu ta iganes tahab!“ Õp 21:1
- „Võlvus on petlik ja ilu on kaduv, aga naine, kes Jehoovat kardab, on kiiduväärt!“ Õp 31:30

KOGUJA, 'Kohelet', קהלת

OLUKORD:

- SAALOMONI AJAL JA PÄRAST TEDA u 950 (935)-586 e.Kr.
AUTOR (ID): SAALOMON, PSEUDONÜÜMIGA 'KOHELETH',
HISKIJAH,

OLULISED TEEMAD:

- SISSEJUHATUS, ELU TÜHISUSE PROBLEEMI PÜSTITUS JA SELLE NÄITLIKUSTAMINE – 1:1-11
- ELU TÜHISUSE PÕHJALIKUM SELETUS PÜHAKIRJAST 1:12-2:26 JA TÕESTUSED VAATLUSTE PÕHJAL – 3:1-6:12
- JUMALAKARTUS: TOIMETULEK KURJAS MAAILMAS – 7:1-9:18, EBAKINDLUSES 10:1-12:8, JUMALAGA 12:9-12:14

קֹהֵלֵת, 'Koguja', KOGUJA,

OLULISED PIIBLISALMID:

- „Tühisuste tühisus, kõik on tühine!“ Kg 1:2
- „Igale asjale on määratud aeg, ja aeg on igal tegevusel taeva all: aeg sündida ja aeg surra...“ Kg 3:1-2
- „Kõik on ta omal ajal hästi teinud; ta on nende südamesse pannud ka igaviku, ometi ilma, et inimene mõistaks Jumala tehtud tööd algusest lõpuni.“ Kg 3:11
- „Mõttele oma Loojale oma noorusepäevil, enne kui tulevad kurjad päevad ja jõuavad kätte need aastad, millede kohta sa ütled: „Need ei meeldi mulle!“ Kg 12:1

ÜLEMLAUL, 'shir hashirim', שִׁיר הַשִּׁירִים

OLUKORD:

PULMA ETTEVALMISTUSED KUNINGA ÕUKONNAS, VÄLJAVALITUD PRUUDI TUTVUSTUS, ARMULUGU U 965 e.Kr.

AUTOR:

SAALOMON 1:1, ÕUKONNA KIRJUTAJAD

OLULISED TEEMAD:

- ARMUMINE JA KOHTAMINE ÜL 1:1-3:5
- ARMASTUSEST ABIELU, LAULATUS, PULMAPIDU ÜL 3:6-5:1
- ARMASTUSE KATSUMUSED, INTIIMSUS, NAUDING ÜL 5:2-7:10
- KASVAMINE ARMASTUSES, SUHTES, TRUUDUSES ÜL 7:11-8:14

שִׁיר הַשִּׁירִים, 'shir hashirim', ÜLEMLAUL

OLULISED PIIBLISALMID:

- „Sinu armastus on parem kui vein!“ Ül 1:2,4;4:10
- „Ärge eksitage ega äratage armastust , enne kui see ise tahab!“ Ül 2:7; 3:5; 8:4
- „Mina kuulun oma kallimale ja mu kallim on minu, tema, kes lillekeste keskel karja hoiab!“ Ül 2:16; 6:3
- „Armastust ei suuda kustutada suured veed ega uputada jõed!“ Ül 8:8; 1 Kr 13:8

KÜSIMUSED